

UKD: 15.21.69/ 14.27.09

A. Dzikomska

NOWATORSKA FORMA DIAGNOZY PEDAGOGICZNEJ DLA POTRZEB NAUCZANIA DOMOWEGO Z WYKORZYSTANIEM TECHNOLOGII INFORMATYCZNEJ – STUDIUM PRZYPADKU

Проблематикою статті є інноваційні форми педагогічної діагностики для використання в умовах домашнього навчання. Стаття є тематичним дослідженням процедури занять із використанням сучасних педагогічних інформаційних технологій, що проводиться в приватному педагогічно-психологічному консультативному центрі педагогами «Homo Creator» в Ополі. Цей заклад є першим у Польщі започаткований у 2010 році, для дітей польських емігрантів, які разом із перебуванням у країні, одночасно, мають можливість брати участь у польській системі освіти з використанням домашнього навчання. Автор статті, яка є директором клініки, описує низку формальних труднощів – юридичних і навіть психологічних, які мають бути поступово подолані, щоб проводити діагностування польських дітей, що живуть у різних місцях по всьому світу, без потреби їхати до Польщі. Використання з цією метою інтернет-комунікатора вимагало, згідно з рекомендаціями освітніх влад, що трактують дослідження он-лайн як казус в дотехчасовій практиці, віднесення до юридичних постулатів, а також науковців із галузі педагогіки та психології. Як видно з наведених у статті тверджень – польський закон не забороняє освітніх досліджень такої форми, а з психологічної точки зору є повністю надійним і навіть більш комфортним, ніж при стаціонарному опитуванні. Розроблені клінікою «Homo Creator» методи авторського дослідження були позитивно розглянуті і тепер стають доступними для інших, даючи змогу брати участь в описаному проекті.

Ключові слова: домашнє навчання, психолого-педагогічне консультування, он-лайн діагностика, інформаційні технології, педагогічні дослідження он-лайн, психологічний діагноз.

Проблематикой статьи являются инновационные формы педагогической диагностики для использования в условиях домашнего обучения. Статья является тематическим исследованием процедуры занятий с использованием современных педагогических информационных технологий, что проводятся в частном педагогически-психологическом консультационном центре педагогами «Homo Creator» в Ополе. Это заведение является первым в Польше, основанный в 2010 году, для детей польских эмигрантов, которые вместе с пребыванием в стране, одновременно, имеют возможность участвовать в польской системе образования с использованием домашнего обучения. Автор статьи которая является директором клиники, описывает ряд формальных трудностей – юридических и даже психологических, которые должны быть постепенно преодолены, чтобы проводить диагностирование польских детей, живущих в разных местах по всему миру, без необходимости ехать в Польшу. Использование с этой целью интернет-коммуникатора требовало, согласно рекомендациям образовательных властей, трактующие исследования онлайн как казус в дотехвременной практике отнесения к юридическим постулатам, а также ученым в области педагогики и психологии. Как видно из приведенных в статье утверждений – польский закон не запрещает образовательных исследований такой формы, а с психологической точки зрения есть полностью надежным, и даже более комфортным, чем при стационарном опросе. Разработаны клиникой «Homo Creator» методы авторского исследования были положительно рассмотрены и теперь становятся доступными для других, позволяя участвовать в описанном проекте.

Ключевые слова: домашнее обучение, психолого-педагогическое консультирование, онлайн диагностика, информационные технологии, педагогические исследования онлайн, психологический диагноз.

Subject of article applies innovative forms of pedagogical diagnosis – drawn up for the purpose of home schooling. The paper is a case study describing the test procedure with the use of modern pedagogical information technology, which is being conducted in the private pedagogical and psychological consultation center «Homo Creator» by pedagogues in Opole. This facility is the first in Poland, founded in 2010 for children of Polish immigrants who, along with being in the country at the same time have the opportunity to participate in the Polish education system using home schooling. The author, who is also the director of the clinic, describes a number of formal challenges – legal and even psychological, which had to be gradually overcome in order to be able to diagnose the Polish children living in many different places around the globe, without having to come to Poland. Use of this purpose to IM require, according to the education authorities dealing on-line survey as a kind of casus in the current practice of relying on the opinions of lawyers and academics in the fields of psychology and pedagogy. However, as the article referenced in the opinion, Polish law does not prohibit educational studies such form and in terms of psychological reality it is completely reliable and even more comfortable for children than inpatient survey. Developed by Clinic «Homo Creator» copyright research methods have also been positively reviewed and now made available to other services, allowing taking part in the described project.

Keywords: home schooling, psychological and pedagogical counseling, on-line diagnostics, information technology, educational research online, psychological diagnosis.

Nauczanie domowe, jako alternatywna forma edukacji dzieci i młodzieży, wciąż wzbudza wiele kontrowersji nie tylko w odbiorze społecznym, ale także w percepcji wielu pracowników oświaty. Dla znacznej części jest to koncepcja edukacyjna zgoła nieznana, często nawet mylnie utożsamiana z nauczaniem indywidualnym. Niewiele zainteresowania poświęca się jej w polskiej literaturze pedagogicznej, a *homeschooling* kojarzony jest raczej z takimi krajami, jak Stany Zjednoczone, Kanada, czy Australia. Na gruncie polskim uznanym propagatorem i jednym z pierwszych realizatorów nauczania domowego jest Marek Budajczak, autor wielu publikacji poświęconych tej tematyce [2].

Idea nauczania domowego, zyskująca sobie stopniowo coraz więcej zwolenników w różnych krajach, często wywodzi się z inicjatyw pojedynczych rodzin, tworzących w rezultacie dynamiczny ruch społeczny, wykreowany chęcią samodzielnego kierowania karierą edukacyjną swojego dziecka – poza instytucją szkoły. Jak konstatuje Barbara Olszewska, motywy takich decyzji «mają niejednokrotnie konkretny wymiar dydaktyczny, wychowawczy oraz opiekuńczy» [6]. Do podstawowych pobudek należy zapewnienie dziecku komfortu edukacyjnego, sprzyjającego jego rzeczywistej samorealizacji. Nie bez znaczenia są również przesłanki dotyczące niskiej efektywności nauki w szkole, a także dylematy aksjologiczne związane z wolnością wyboru [6].

Niezależnie od wszystkich argumentów za i przeciw, prezentowanych przez zwolenników i przeciwników edukacji domowej, ta forma kształcenia jest w Polsce usankcjonowana prawnie, aczkolwiek jej realizacja wymaga spełnienia dość szczegółowych procedur. Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991. (z późn. zm.) reguluje zasady nauki w trybie realizacji obowiązku szkolnego poza szkołą: «Na wniosek rodziców dyrektor odpowiednio publicznego lub niepublicznego przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko zostało przyjęte, może zezwolić, w drodze decyzji, na spełnianie przez dziecko odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym lub inną formą wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą»¹. Warto przypomnieć, że wydanie zezwolenia na taką formę nauki wymaga od rodziców dostosowania się do określonych w Ustawie wymogów formalnych. Dotyczą one dotrzymania terminu złożenia takiego wniosku (do dnia 31. maja), dostarczenia odpowiedniego oświadczenia o zapewnieniu dziecku warunków, umożliwiających realizację podstawy programowej, obowiązującej na danym etapie kształcenia, a także zobowiązania do przystępowania przez dziecko do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych. Do pozostałych istotnych uwarunkowań należy załączenie do wniosku opinii poradni psychologiczno – pedagogicznej, która może być pomocna dla dyrektora szkoły, wydającego zezwolenie na spełnianie przez dziecko obowiązku szkolnego i nauki poza szkołą, nie jest jednak dla niego wiążąca². Opinie wydawane przez poradnie muszą spełniać wymogi zawarte w rozporządzeniu MEN, dotyczącym szczegółowych zasad działania poradni psychologiczno – pedagogicznych.³

Zmiany ustrojowe, zapoczątkowane w naszym kraju pod koniec lat 80-tych, znalazły swoje odzwierciedlenie w istotnych przemianach systemu szkolnego. Jak konkluduje Bogusław Śliwowski, założono, że edukacja państwowa powinna preferować bardziej swobodną realizację pożądaných treści kształcenia i zezwalać na pewne «eksperymentowanie» pedagogiczne w celu stwarzania uczniom lepszych warunków uczenia się, zgodnie z ich potrzebami, zdolnościami i zainteresowaniami [11; p.151]. «System edukacyjny w społeczeństwie otwartym, pluralistycznym, w którym nie dąży się do ujednoczenia elementów struktury społecznej toleruje różnorodność ideologicznych oraz normatywnych orientacji i działań, istnieje ciągły wybór między alternatywnymi możliwościami uczenia się. Tak rozumiany pluralizm oznacza, że każdy może praktykować odmienną drogę uczenia się, krytyki i afirmacji określonych koncepcji wychowania czy kształcenia.» [11; p.151]. Takie podejście edukacyjne znalazło swój wymiar w prawie oświatowym. Odpowiedzią na potrzeby społeczeństwa, poszukującego nowej jakości w edukacji, były regulacje z 1989 roku⁴, które umożliwiły tworzenie szkół i placówek niepublicznych, oraz klas i programów autorskich. Istotnie też wzbogaciła się oferta wydawnicza, dotycząca zarówno podręczników, jak i materiałów dydaktycznych. Nowe warunki dały podstawę dla większej autonomii nauczycieli, ale też stanowią dla nich ambitne wyzwanie, oznaczające konieczność bardziej kreatywnego i zaangażowanego funkcjonowania w pełnieniu swojej roli zawodowej.

Współczesna rzeczywistość edukacyjna wyraźnie ilustruje pewien znamieny fakt, że o ile istnienie szkolnictwa niepublicznego i wielu form nowatorstwa pedagogicznego nauczycieli jest raczej powszechnie akceptowane i przyjmowane z aprobatą społeczną, o tyle nauczanie domowe wciąż pozostaje marginalną i niejako «podejrzaną» formą kształcenia. Być może rację ma Barbara.

Olszewska, która tak interpretuje tę sytuację: « Społeczeństwo w Polsce przywykło do tradycyjnego mo-

¹ Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991r., art. 16, ust.10, Dziennik Ustaw nr 95., poz. 425.

² Takie stanowisko przedstawiciele władz oświatowych – w kwestii statusu prawnego opinii poradni psychologiczno – pedagogicznej w sprawie nauczania domowego – zawarte jest w dokumencie «Protokół z kontroli doraźnej przeprowadzonej dnia 26 czerwca 2012 roku w Prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu (...)), sporządzonym i wydanym przez Kuratorium Oświaty w Opolu w dniu 4.07.2012r.

³ Rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno – pedagogicznych, w tym publicznych poradni psychologicznych, Dziennik Ustaw Nr 228, poz. 1488.

⁴ Podaję za: B. Śliwowski, dz. cyt., s.151.; por.: Zarządzenie MEN Nr 62 z 1989 roku w sprawie zasad prowadzenia pedagogicznej działalności Innowacyjnej w szkołach i innych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

delu szkoły i obowiązku uczęszczania do niej. Pomimo powszechnej krytyki i niepokoju związanego z obserwowanym wzrostem zjawisk patologicznych np. agresji czy narkomanii, wciąż dominują nieprzychylnie oceny podejmowanych działań innowacyjnych»[6]. Autorka wypowiedź tę zamieszcza w kontekście pejoratywnych ocen nauczania domowego i niskiej świadomości społecznej na ten temat. Inny autor, Marek Budajczak, będący wnikliwym badaczem tej problematyki, stwierdza, że «Nieświadomość w tym zakresie jest tak duża, że nawet licznie indagowani (...) polscy specjaliści do spraw oświaty, którzy winni być bardziej niż inni obywatele zorientowani w zakresie prawa edukacyjnego, w większości nie wiedzieli nic na ten temat. Za kuriozalny można uznać fakt, iż pracownicy szeregu placówek średniego szczebla polskiej administracji oświatowej – szczebla kuratorskiego – (...), najczęściej nie potrafili wskazać na żadne regulacje sytuacji tej dotyczące lub wręcz utrzymywali – (...) – że takie ustalenia w ogóle nie istnieją (sic!)» [2; pp.23-24].

Zainteresowanie, dotyczące nauczania domowego, staje się coraz bardziej zauważalne w ostatnich latach wśród obywateli polskich, mieszkających nie w kraju, ale za granicą. W związku z utrzymującym się zjawiskiem emigracji zarobkowej, obejmującej niekiedy całe rodziny, powstała równocześnie potrzeba organizowania bezpłatnej polskiej edukacji dla wyjeżdżających dzieci, która mogłaby być prowadzona równoległe z realizacją obowiązku szkolnego w kraju ich zamieszkania. Wychodząc na przeciw potrzebom tej grupy społecznej, Ministerstwo Edukacji Narodowej w dniu 13 stycznia 2010 roku umieściło na stronie internetowej www.polska-szkola.pl – list skierowany do rodziców i dyrektorów szkół, informujący o możliwości realizacji przez dzieci obywateli polskich obowiązku szkolnego poza szkołą – w formie nauczania domowego: «... uczeń (posiadający polskie obywatelstwo) na każdym etapie edukacji, począwszy od obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, aż do ukończenia szkoły gimnazjalnej, może skorzystać z tzw. nauczania domowego w Polsce»[4].

Powyższy dokument poprzedzony został publikacją MEN z kwietnia 2009 roku zatytułowaną *Program rozwoju oświaty polskiej za granicą i oświaty polonijnej na lata 2009-2011*, w którym przedstawiono szczegółową analizę dostępności polskiej edukacji za granicą, oraz plan działań, służących zrealizowaniu celu, jakim jest «Budowa ogólnodostępnego, efektywnego i nowoczesnego systemu oświaty polskojęzycznej poza granicami kraju, uwzględniającego specyficzne potrzeby Polaków zamieszkałych w poszczególnych krajach, pomagającego w zachowaniu podmiotowości narodowej Polakom mieszkającym za granicą i umożliwiającego dzieciom Polaków, którzy zamierzają wrócić do kraju, adaptację (readaptację) do systemu oświaty w Polsce» [9]. Ciekawym aspektem programu jest planowana organizacja procesu edukacji – za pomocą tworzonej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej – platformy edukacyjnej, zarządzanej przez Zespół Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą (zwanym Zespołem Szkół na Solcu), umożliwiającej konsultacje on-line. Platforma e-learningowa ma stanowić w tym projekcie element interaktywnego portalu internetowego, będącego źródłem informacji na temat aktualnego stanu polskiego systemu szkolnictwa [9; pp.44-45].

Jako uzasadnienie podejmowanych przez administrację oświatową działań w zakresie organizacji nauki dla polskich dzieci, mieszkających poza granicami kraju, w formie nauczania domowego, można przytoczyć fragment Aneksu do Uchwały Polskiej Akademii Umiejętności z dnia 20.03.2010 roku: «W ciągu ostatnich lat wyjechało z Polski głównie do krajów Unii Europejskiej ponad 2 miliony osób; wróciło zaledwie ok. 60 tysięcy. Wyjeżdżają przede wszystkim ludzie młodzi i bardzo młodzi; wielu z nich legitymuje się wyższym wykształceniem. Wyniki sondaży pokazują, że znaczna część tych osób pozostanie za granicą na stałe. Zważywszy liczbę przebywających za granicą młodych Polaków, można ostrożnie szacować, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat w polskich rodzinach na obczyźnie przyjdą na świat setki tysięcy dzieci. Dzieci, których osobowość kształtować się będzie w warunkach dwukulturowości, dwujęzyczności. Stanie przed nimi zadanie przystosowania się do norm i systemu wartości otaczającego społeczeństwa przy jednoczesnym zachowaniu języka rodziców i więzi z ich ojczyzną.» [1].

W sukurs edukacyjnym potrzebom młodego pokolenia polskich emigrantów przychodzi inicjatywa Szkół Internetowych «Libratus» z Krakowa, współpracujących z krakowskimi Prywatnymi Szkołami «Inspiracja». Opracowany przez nie projekt pod nazwą «*Nauczanie domowe wspomagane e-edukacją dla dzieci emigrantów polskich*» jest adresowany do dzieci, będących na etapie szkoły podstawowej i gimnazjum, których rodzice są obywatelami RP, przebywają czasowo lub na stałe za granicą, posługują się językiem polskim i chcą umożliwić swoim dzieciom naukę w systemie polskiej szkoły [13]. Projekt realizowany jest z sukcesem od trzech lat, zapewniając przemyślaną, dobrze zorganizowaną i kompleksową usługę edukacyjną. Szczegóły znajdzie Czytelnik w materiale źródłowym. Warto zaznaczyć, że w całym projekcie fundamentalną rolę pełni internetowa platforma edukacyjna, do której po zalogowaniu mają dostęp wszyscy uczestnicy procesu edukacyjnego, zarówno nauczyciele, uczniowie, jak i rodzice. Twórcy projektu podkreślają fakt pełnej automatyzacji platformy, co umożliwia bardzo sprawną organizację, pełną i płynną obsługę procesu kształcenia, niezależnie od liczby uczniów, biorących w nim udział.

Do ważnych i wartościowych elementów tak prowadzonego procesu edukacji można zaliczyć: wzbogacenie podręcznikowych treści edukacyjnych o zasoby multimedialne, takie jak filmy, zdjęcia, gry edukacyjne, mapy interaktywne, linki do różnych przydatnych stron, instruowanie metodyczne rodziców i uczniów w za-

kresie procesu nauczania i uczenia się, motywowanie tych obu grup do sukcesywnej pracy i bieżącego kontrolowania postępów w nauce, integrowanie wszystkich uczestników procesu edukacji, możliwość korzystania z wideokonferencji, kontaktowanie się nauczycieli, uczniów i rodziców na łamach forum internetowego, udział w organizowanych w czasie wakacji obozach integracyjnych, połączonych z nauką języka polskiego i poznawaniem kultury polskiej.

Istotną kwestią jest przygotowanie nauczycieli, zaangażowanych w realizację projektu. Posiadają oni pełne kwalifikacje, zgodne z polskim prawem oświatowym, a ponadto przeszli specjalistyczne szkolenie z tworzenia materiałów edukacyjnych na platformie e-learningowej, potwierdzone odpowiednim certyfikatem. Do ich zadań należy m.in. redagowanie treści przeznaczonych dla rodziców i uczniów, umieszczanie ich na internetowej platformie edukacyjnej, a w razie potrzeby także organizowanie indywidualnych wideo – spotkań on-line.

Ważnym elementem całego przedsięwzięcia, jest stała opieka nad uczniami, którą pełni poradnia psychologiczno – pedagogiczna. Przeprowadza ona badania diagnostyczne przed przyjęciem dziecka do szkoły, kwalifikuje je do odpowiedniej klasy, a także – w razie potrzeby – udziela odpowiednich zaleceń i porad psychologiczno – pedagogicznych. W praktyce jest to realizowane podczas wideokonferencji, przy użyciu komunikatora internetowego wyposażonego w specjalistyczne internetowe narzędzia diagnostyczne, które zostały opracowane wspólnie z poradnią psychologiczno – pedagogiczną. [16; pp.4-5].

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna «Homo Creator» w Opolu jako jedna z pierwszych w Polsce podjęła się merytorycznego opracowania własnych narzędzi diagnostycznych dla celów badania pedagogicznego poprzez komunikator internetowy. Badanie on-line dzieci polskich emigrantów dla celów nauczania domowego i przy współpracy ze Szkołami Internetowymi «Libratus» z Krakowa prowadzone jest w tej Poradni od 2010 roku. Sukcesywnie wzrasta zainteresowanie i zapotrzebowanie na taką formę diagnozy wśród rodziców polskich dzieci mieszkających za granicą. W roku szkolnym 2010/2011 przebadano w ten sposób 88 dzieci, a w następnym roku szkolnym liczba ta wzrosła już do 663 uczniów.¹

Ze względu na to, iż w początkowej fazie projektu – proces diagnostyczny realizowany za pośrednictwem komunikatora internetowego – rodził wiele rozterek w środowisku oświatowym, a nawet wśród samych diagnostów, dyrektor placówki, by rozwiązać wątpliwości, odwołał się do podstaw formalno – prawnych. W opinii wydanej przez prawników, a dotyczącej analizy obowiązujących aktów prawnych, takich jak ustawa z dnia 7. września 1991r. o systemie oświaty i rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11. grudnia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno – pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych, stwierdzono, że «*Rozporządzenie określa jedynie elementy, które winna zawierać opinia. Zgodnie z paragrafem 5. opinia winna zawierać: oznaczenie poradni wydającej opinię, imię i nazwisko dziecka, którego dotyczy opinia, datę i miejsce jego urodzenia oraz miejsce zamieszkania, a w przypadku ucznia – również nazwę i adres szkoły oraz oznaczenie klasy, do której uczeń uczęszcza, oraz stanowisko poradni w sprawie, której dotyczy opinia oraz szczegółowe jego uzasadnienie. Rozporządzenie nie zawiera żadnych wymagań ani przeciwwskazań w zakresie sposobu prowadzenia badań przez poradnię.*»² Ponadto we wnioskach zawartych w przytoczonej opinii prawnej znajduje się zapis, że rozporządzenie regulujące funkcjonowanie poradni psychologiczno – pedagogicznych «*w żaden sposób nie wyklucza (...) przeprowadzenia badania w trybie on-line. Z uwagi jednakże na fakt, iż wydanie przedmiotowej opinii, a w szczególności przeprowadzenie badania poprzedzającego jej wydanie, opiera się przede wszystkim o specjalistyczną wiedzę z zakresu psychologii, koniecznym staje się ustalenie u osoby bezpośrednio ją wydającej, czy aby na tym gruncie nie ma przeciwwskazań, by badanie w sprawach udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki mogło odbyć się w drodze on-line*»³.

Powyższa wykładnia prawna w jednoznaczny sposób niweluje wątpliwości, czy dopuszczalnym jest przeprowadzenie badania diagnostycznego z wykorzystaniem komunikacji on-line. Obowiązujące przepisy nie zabraniają takiego sposobu diagnozowania. Wizytatorki Opolskiego Kuratorium Oświaty odniosły się do tej kwestii następująco: «*Badanie pedagogiczne on-line z zastosowaniem dostępnych technik komunikacyjnych, w szczególności: poczty, poczty głosowej, poczty elektronicznej, Internetu, bezpośredniego kontaktu osób uczestniczących w procesie diagnozowania nie znajduje uregulowań w prawie oświatowym.*»⁴ Zaznaczyć należy, że zgodnie z procedurami stosowanymi w Poradni «Homo Creator» – do przeprowadzenia badania wykorzystywany jest komunikator internetowy zarówno głosowy, jak i wideo. Dziecko pracuje na opracowanym

¹ Dane liczbowe pochodzą z wewnętrznej dokumentacji Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu; wykazane są też w dokumencie «*Protokół z kontroli doraźnej przeprowadzonej dnia 26 czerwca 2012 roku w Prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu (...)*», sporządzonym i wydanym przez Kuratorium Oświaty w Opolu w dniu 4.07.2012r.

² Fragment opinii prawnej z dnia 23.02.2010r. wydanej przez Kancelarię Radców Prawnych Andrzej Kamiński i Iwona Piątkowska – z siedzibą w Krakowie, znajdującej się w dokumentacji Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu.

³ Tamże.

⁴ Fragment wymienianego wcześniej dokumentu «*Protokół z kontroli doraźnej przeprowadzonej dnia 26 czerwca 2012 roku w Prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu (...)*», s.3.

przez pracowników poradni narzędziu – teście do badania pedagogicznego, które jednocześnie jest dostępne dla dziecka i diagnosty. Przez cały czas trwania badania zarówno dziecko, jak i pedagog, widzą się i słyszą. Taka nowatorska forma diagnozowania wywoływała początkowo wiele zdziwienia w środowisku pedagogicznym i pytania o jej zasadność. Pojawiały się obawy typu, jak potwierdzić tożsamość dziecka, z którym diagnosta nawiązywał kontakt drogą wirtualną; jak zweryfikować prawdziwość rodziców, udzielających on-line wywiadu na temat dziecka, czy wreszcie – jak wykluczyć ingerencję osób dorosłych, rodziców, członków rodziny dziecka lub jego opiekunów, w proces diagnostyczny. Te kwestie mają tylko z pozoru charakter sporny, bo przecież mogą także dotyczyć sytuacji badania stacjonarnego. W obu przypadkach to rodzic odpowiada za podanie prawdziwych, bądź też nieprawdziwych danych na temat dziecka, jego rozwoju, sytuacji edukacyjnej, czy uwarunkowań rodzinnych. Rodzic, zgłaszając i przyprowadzając dziecko do poradni, bądź inicjując jego badanie drogą on-line, jest niejako gwarantem tożsamości dziecka, która ponadto jest potwierdzana i weryfikowana w toku procesu diagnostycznego, obejmującego także rozmowę z dzieckiem, obserwację i analizę jego czynności, wytworów, dostarczonej dokumentacji, oraz wyników badań. Problem ingerencji osób trzecich w przebieg procesu diagnozowania jest rozwiązywany poprzez każdorazowe omawianie z rodzicami zasad organizacyjnych i zawieranie z nimi ustnej umowy, oraz zobowiązanie ich, by na czas trwania badania dziecka opuszczali pomieszczenie, w którym będzie ono przebywać i współpracować z diagnostą.

Ta forma organizacyjna procesu diagnozowania jest w tym przypadku konieczna i niezastąpiona, biorąc pod uwagę fakt, że dotyczy ona rodzin i dzieci mieszkających w różnych częściach naszego globu, często bardzo odległych nie tylko od Polski, ale także od Europy. Przykładowo, do Poradni «Homo Creator» w Opolu zgłaszane są dzieci przebywające obecnie na kontynentach obu Ameryk, w krajach Bliskiego Wschodu, w Australii, w Azji, czy w Skandynawii. Stosunkowo liczna grupa, to dzieci mieszkające w różnych krajach europejskich, najczęściej w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Holandii, Turcji.¹ W sytuacji wielu rodziców tych dzieci – ich przyjazd do Polski na badania diagnostyczne łączył by się z ogromnymi trudnościami, a często byłby po prostu niemożliwy ze względów organizacyjnych, czasowych i finansowych.

Wykorzystanie zatem nowoczesnych technologii informatycznych do diagnozowania pedagogicznego, będącego niezbędnym etapem, poprzedzającym edukację domową polskich dzieci, mieszkających za granicą, w rodzimym systemie oświaty, staje się okolicznością o fundamentalnym znaczeniu. Można przy tym zauważyć, że w ogóle w rodzinach, decydujących się na nauczanie domowe, korzystanie w procesie kształcenia z najnowszych technicznych możliwości, które daje komputer i Internet, jest bardzo powszechną i typową praktyką. Jak konstatuje Marek Budajczak, «W tym kontekście bez ryzyka błędu można określić rodziny edukacji domowej mianem pionierów *par excellence* zastosowania komputera. W 1997 roku 85,6% tych rodzin dysponowało komputerem (choć dane te dotyczą Stanów Zjednoczonych, są zbieżne z sytuacją w Wielkiej Brytanii i w Polsce), w porównaniu do 34% średniej krajowej. Z tych liczb 83,7% rodzin homeschoolerskich stosowało komputery w edukacji – wobec 26% rodzin z populacji ogólnej. Jednym z najczęściej wykorzystywanych środków komputerowych w tym zakresie są specjalne programy edukacyjne. Podobnie wysokie wskaźniki dotyczą najnowszej możliwości, jaką jest Internet. Aż 61% rodzin edukacji domowej wykorzystuje tę sposobność w kształceniu różnych umiejętności i pozyskiwaniu wiedzy. Komunikacyjne, a więc społeczne walory Internetu przewyższają wszystkie dotychczas stosowane przez ludzkość metody» [2; p.95].

O ile racjonalne posługiwanie się komputerem, czy korzystanie z sieci internetowej w codziennej komunikacji i w procesie kształcenia, stało się czymś naturalnym, o tyle wykorzystywanie technologii informatycznych w procesie diagnozowania psychologiczno – pedagogicznego nie jest już tak jednoznaczną kwestią. Aby wyjaśnić wszelkie wątpliwości, dotyczące samej sytuacji i przebiegu badania on-line, oraz wartości uzyskiwanych tą drogą wyników, władze oświatowe zaleciły Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu – pozyskanie specjalistycznej opinii psychologicznej.²

Jak stwierdza autorka tak powstałego dokumentu, Aleksandra Piechaczek, już od 2005 roku istnieją standardy dla badań testowych, wykorzystujących komputery i cyberprzestrzeń. Zostały one opracowane i opublikowane w 2005 roku przez Międzynarodową Komisję do spraw Testów jako *Międzynarodowe wytyczne dotyczące komputerowych i internetowych badań testowych*, które do warunków polskich przystosowała Pracownia Testów Psychologicznych Sp. z o.o.³

Istotną dla oceny wartości badań diagnostycznych przeprowadzanych przez komunikator internetowy w Poradni «Homo Creator», jest pozytywna opinia specjalisty, że Poradnia ta respektuje wytyczne międzynarodowe, które znajdują swoje odzwierciedlenie w prowadzonych przez nią badaniach on-line. Jednak, jak

¹ Dane te pochodzą z analizy dokumentacji Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu.

² Zalecenia pokontrolne zawarte w dokumencie «*Protokół z kontroli doraźnej przeprowadzonej dnia 26 czerwca 2012 roku w Prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu (...)»*», s.3.

³ Podaję za: A. Piechaczek *Opinia psychologiczna wydana przez psychologa dr Aleksandrę Piechaczek na potrzeby Homo Creator Centrum Szkoleń i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej (...) – dokument z dnia 24.07.2012r.*; por.: Międzynarodowa Komisja ds. Testów, *Międzynarodowe wytyczne dotyczące komputerowych i internetowych badań testowych*, Grenada 2005, <http://www.intestcom.org/Downloads/Guidelines%20Polish%20version%202006.pdf> [dostęp 22.07.2012]

zauważa autorka opinii, Międzynarodowa Komisja do spraw Testów nie podaje informacji o psychologicznej sytuacji samego badania.¹

Sytuacja ta, jak dowodzi Aleksandra Piechaczek, nie zależy od sposobów, jakimi badanie zostanie przeprowadzone, czy odbędzie się w relacji bezpośredniej, czy za pomocą środków telekomunikacyjnych, bowiem znacznie bardziej istotne jest przestrzeganie zasad prowadzenia badań psychologicznych i pedagogicznych. Dla uzasadnienia tej tezy autorka przytacza znamieny cytat: «Można bowiem biegle opanować technologię komputerową, posługiwać się Internetem, wykorzystywać w pracy bogactwo technik multimedialnych i informatycznych, a mimo to bez znajomości elementarnych zasad komunikowania interpersonalnego cała wyrafinowana technologia okazuje się bezużyteczna. Zawsze bowiem ktoś musi mówić, słuchać, pisać, oglądać, formułować własne myśli i oceniać myśli innych. Technologia jest tylko przedłużeniem podstawowych umiejętności komunikacyjnych człowieka.» [3; p.11].

Pełna argumentacja, potwierdzająca tę tezę, dotyczy analizy podstawowych uwarunkowań psychologicznych poprawnego kontaktu diagnosty z osobą badaną. Trzeba przy tym uwzględnić specyfikę samej sytuacji badania, która może stanowić dla badanego pewną uciążliwość i rodzić negatywne odczucia. Inną ważną kwestią, którą należy podjąć, jest profesjonalna postawa diagnosty i jego stosunek do osoby badanej, gdyż w rzeczywistości to właśnie te aspekty procesu diagnostycznego stanowią w znacznej mierze o wartości i rzetelności przeprowadzonych badań, bez względu na zastosowane środki technologiczne.

Poniżej przytoczono kluczowe kryteria tej analizy z uwagi na ich istotne znaczenie dla procesu diagnostycznego, prowadzonego także z zastosowaniem komunikatora internetowego. Aby przezwyciężyć dyskomfort osoby badanej, związany z poddawaniem jej różnym testom, wywiadom, czy obserwacjom, diagnosta musi zadbać, by pokonać różne przeciwności psychologiczne, pojawiające się naturalnie w takiej sytuacji. Powinien być więc zainteresowany, by dana osoba poczuła się jak najlepiej w tych okolicznościach, co umożliwi osiągnięcie jak najbardziej trafnych wyników. Postawę diagnosty powinien cechować szacunek wobec zgłaszających się do niego osób, odpowiedzialność, respektowanie obowiązującego prawa, dobra badanej jednostki, jak i instytucji, w której badacz pracuje.² Nie ma przy tym znaczenia, czy chodzi o badania stacjonarne, czy też przeprowadzane za pomocą sieci Internet. Jeśli powyższe założenia znajdą swoje odzwierciedlenie w sytuacji badania, to – jak słusznie zauważa Aleksandra Piechaczek – nie ma przeciwwskazań do korzystania z technologii IT w procesie diagnostycznym.³ Według C.R. Rogersa postawa diagnosty powinna odzwierciedlać jego autentyczność, bezwarunkowe pozytywne nastawienie wobec osoby, z którą pracuje, oraz empatyczne zrozumienie tego, co ona mówi i odczuwa [10; p.8].

Autentyczność, rozumiana jako zgodność diagnosty z samym sobą, oznacza jego świadome podejście zarówno do samego siebie, jak i do tego, co odczuwa on w trakcie badania. Skutkuje to tworzeniem się poczucia rzeczywistej więzi międzyludzkiej między badaczem a badanym i powoduje, że sytuacja, w której się oboje znajdują, nie jest już postrzegana jako sztucznie wykreowana relacja, ale jako bardziej «ludzki» kontakt. Także w badaniu z użyciem najnowszych technologii komputerowych i informacyjnych osiągnięcie takiego stanu jest w pełni możliwe.⁴

Kolejny istotny element postawy diagnosty, dotyczący jego bezwarunkowego pozytywnego nastawienia wobec osoby badanej, oznacza, że powinien on zaakceptować klienta takim, jakim on jest, bez zastrzeżeń i bez żadnego oceniania. Jest to zadanie bardzo trudne, ale możliwe do zrealizowania. Powinno to dziać się automatycznie i być widoczne w całej postawie badacza, a nie tylko dotyczyć jego słów. Postawy osób uczestniczących w badaniu można obserwować także, korzystając z pomocy sieci Internet i sprzętu komputerowego [3; p.4]. W tym miejscu zasadne jest przytoczenie konkluzji, którą formułuje autorka analizowanego dokumentu, opracowanego dla potrzeb Poradni «Homo Creator» w Opolu: «Nie ma więc żadnych przeciwwskazań do używania takich technologii do badań, ponieważ ważniejsza jest postawa badacza, a komputer i Internet służą jedynie do komunikacji. Dodatkowo sprzęt komputerowy daje inne jeszcze możliwości szanowania osoby badanej. Mianowicie zapewnia dogodny warunki dla klienta, który może w różnorodny sposób przedstawiać swoje odpowiedzi. Może bowiem je wypowiedzieć i zostaną zarejestrowane przez mikrofon, bądź też przez specjalny program przekształcający mowę na tekst pisany, może je napisać na kartce, a później zeskanować, itd.»⁵

Empatia, wymieniona przez C.R. Rogersa, jako ważny element postawy badacza, dotyczy współodczuwania przez diagnostę emocji przeżywanych przez osobę badaną i jego odpowiednich reakcji. Takie empatyczne podejście sprawia, że osoba uczestnicząca w procesie diagnostycznym czuje się szanowana. Dotyczy to także

¹ A. Piechaczek, *Opinia psychologiczna...*, dz. cyt., s.1-2.

² Podaję za: A. Piechaczek, *Opinia psychologiczna wydana przez psychologa dr Aleksandrę Piechaczek...*, dz. cyt., s. 2-3.; por. W.J. Paluchowski, E. Hornowska, *Problemy teoretyczne diagnozy psychologicznej*, [w:] *Psychologia. Podręcznik akademicki*, tom I, pod red. J. Strelau, Gdańsk 2000, s.511.

³ A. Piechaczek, *Opinia psychologiczna wydana przez psychologa dr Aleksandrę Piechaczek...*, dz. cyt., s. 2-3.

⁴ A. Piechaczek, *Opinia...*, dz. cyt., s.3.; por.: C.R. Rogers, dz. cyt., s. 20-21; J.M. Zajac, *Komunikacja zapośredniczona przez komputer (CMC) oraz jej implikacje dla badań w Internecie*, [w:] *Materiały do kursu «Wykorzystanie Internetu w badaniach społecznych»*, Warszawa 2007, s.5-6.

⁵ A. Piechaczek, *Opinia...*, dz. cyt., s.3-4.

jej poczucia, że szanowane jest również to, co ona mówi i odczuwa.¹ Także i w tym aspekcie można zauważyć, że korzystanie z najnowszych technologii IT, jako środka komunikacji, nie ma wpływu na postawę badacza i wyrażaną przez niego empatię wobec współ rozmówcy.

W badaniu diagnostycznym, oprócz czynników psychologicznych, istotną rolę odgrywają także uwarunkowania sytuacyjne, takie jak dobór miejsca, czasu oraz okoliczności im towarzyszące, które mogą mieć ważny wpływ na jego przebieg, zakłócając, lub też nie, wiarygodność efektów. Aby uzyskane wyniki miały swoje rzeczywiste odzwierciedlenie w życiu i funkcjonowaniu badanej osoby, diagnosta powinien tak kreować sytuację badania, by przebiegała ona w przyjaznej i miłej atmosferze [8, p.226; 7, p.511]. Zdaniem Aleksandry Piechaczek, przeprowadzenie badania diagnostycznego za pomocą sieci Internet jest sytuacją komfortową przede wszystkim dla osoby badanej. Przemawiają za tym następujące przesłanki: «Po pierwsze znajduje się ona w otoczeniu, które zna. Jest to najczęściej jej własny dom, w którym prawdopodobnie czuje się dobrze. Po drugie używanie technologii komputerowych i informatycznych jest dla współczesnego człowieka, zwłaszcza młodego, czymś normalnym. W krajach europejskich, jak i Stanach Zjednoczonych Ameryki, codziennie z portali społecznościowych korzysta miliony nastolatków. Takie portale jak Facebook, Nasza-Klasa, Gadu-Gadu, Skype itp. służą już nie tylko do rozmów towarzyskich, ale także w dużej mierze do kontaktów biznesowych (w niektórych stanach USA istnieje niepisane prawo, że każdy posiadacz konta Facebook musi się do niego logować przynajmniej raz na dwa tygodnie. Jeśli tego nie robi, zgłaszany jest na policję jako osoba zaginiona). Przeprowadzenie badania za pomocą sieci Internet nie jest więc dla współczesnego człowieka niczym nowym, a komfortowa sytuacja, która została mu stworzona, pozwala domniemywać, że zebrane wyniki są rzeczywistym odzwierciedleniem stanu faktycznego.»²

Ostatnią kwestią, składającą się na całość i zamknięcie procesu diagnostycznego, jest informowanie osoby badanej o osiągniętych przez nią wynikach. Przestrzegana tu musi być naczelną zasadą troski o klienta, oraz szczególne zadbanie o to, by przekaz był dla niego zrozumiały i by usłyszane informacje nie wywarły na niego negatywnego wpływu. Wymaga to od badającego dołożenia wszelkich starań, aby te zalecenia zostały we właściwy sposób wykonane [12, pp.827-828]. Korzystanie z technologii IT nie powinno w żaden sposób kolidować z tymi regułami, lub wpływać na informowanie badanego o wynikach badań, o ile tylko diagnosta będzie przestrzegał zasady poszanowania podmiotowości klienta.³

Podobna uwaga autorki przytoczonej opinii psychologicznej dotyczy ogólnej, podsumowującej całość rozważań, odpowiedzi na pytanie o wartość i wyniki badań diagnostycznych przeprowadzanych z wykorzystaniem technologii IT. Ze względu na to, że kwestia ta wzbudziła poważne kontrowersje władz oświatowych w opisywanym przypadku, stanowiąc pewien *casus* w dotychczas stosowanym postępowaniu badawczym, nie znajdujący, jak wiadomo, odniesień do istniejących przepisów formalno – prawnych, warto zacytować końcową wypowiedź opiniodawcy: «Wykorzystując komputer i sieć do tych celów należy jednak przestrzegać pewnych reguł, aby samo badanie i jego wyniki były wiarygodne, ale co ważniejsze, aby osoba poddająca się takiemu badaniu nie została w żaden sposób skrzywdzona. Jeżeli technologie te będą jedynie sposobem komunikacji i nie będą miały znaczącego wpływu na merytoryczną istotę badania, a do ich przeprowadzenia zostaną wykorzystane standardowe zasady psychologiczne i pedagogiczne, to bez większych przeszkód możemy je tak przeprowadzać.»⁴

Analizowana opinia psychologiczna w sposób jednoznaczny eliminuje wątpliwości związane z formą przeprowadzania badań diagnostycznych, do których wykorzystywane są komunikatory internetowe. Technologia w tym przypadku dostarcza narzędzi, aby badanie na drodze on-line mogło zostać przeprowadzone profesjonalnie, z zachowaniem wszelkich obowiązujących zasad.

Diagnozowanie na drodze on-line, które przeprowadza Poradnia «Homo Creator» w Opolu, wymagało opracowania odpowiednich procedur i wdrożenia ich do całego systemu, realizowanego poprzez internetową platformę edukacyjną. Po zalogowaniu dostępne są na niej druki obowiązujących dokumentów: wniosek rodzica lub prawnego opiekuna dziecka o jego przebadanie w poradni i wydanie opinii,⁵ oraz kwestionariusz wywiadu z rodzicami lub prawnymi opiekunami. Wnioski składają rodzice dzieci najczęściej urodzonych w Polsce, lecz obecnie zamieszkałych za granicą. Opracowane przez poradnię procedury są zawarte w odrębnym dokumencie. Po przeprowadzonym badaniu pedagog sporządza opinię pedagogiczną, która zawiera stanowisko poradni w sprawie spełniania przez dziecko obowiązku edukacyjnego poza szkołą, oraz dotyczy kwestii wystąpienia lub braku przeciwwskazań do objęcia go nauczaniem domowym. Stanowisko poradni poparte jest uzasadnieniem w formie diagnozy pedagogicznej i uzupełnione adekwatnymi zaleceniami do pracy z dzieckiem. Opinie zawierają także sugestie poradni dotyczącą rozpoczęcia przez dziecko nauki na odpowiednim

¹ Tamże, s.4.; por. C.R. Rogers, dz. cyt., s.8-16

² A. Piechaczek, *Opinia...*, dz. cyt., s. 4.

³ A. Piechaczek, *Opinia...*, dz. cyt., s. 5.

⁴ Tamże, s.5.

⁵ Art. 16 ust. 10 ustawy z dnia 7. września 1991r. o systemie oświaty, tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami.

dla niego poziomie, odnoszącym się do konkretnego szczebla edukacyjnego (klasy).¹ Jest to bardzo ważna wskazówka nie tylko dla rodziców, ale także dla władz szkolnych ze względu na to, iż badane dzieci emigrantów prezentują różny poziom zaawansowania w posługiwaniu się językiem polskim, oraz w zakresie wiedzy szkolnej i umiejętności, objętych podstawą programową w polskim systemie oświaty. Poziom ten nie zawsze koreluje z ich wiekiem metrykalnym, zatem wskazówka poradni, odnośnie umieszczenia danego dziecka na konkretnym poziomie edukacyjnym (klasie) stanowi niejednokrotnie czynnik decydujący i rozstrzygający w tej kwestii.

Na pisemny wniosek rodziców Poradnia przekazuje oryginał opinii na adres wskazanej przez rodziców szkoły. Opinie są standardowo wpisywane do Księgi Głównej Poradni.

Badanie pedagogiczne w Poradni «Homo Creator» w Opolu przeprowadzane jest w oparciu o własne narzędzia diagnostyczne. Służą one ocenie czytania, pisania i liczenia badanego dziecka oraz sprawdzeniu jego percepcji słuchowej i wzrokowej. Testy, które opracowała poradnia, zostały zaopiniowane przez Sebastiana Taboła pracownika WSP TWP w Warszawie. Jak wynika z jego opinii «Testy, jakie zostały opracowane dla <<Homo Creatora>>, miały postawić diagnozę posiadanych wiadomości, jakie młodzież zdobyła w ramach edukacji szkolnej na etapie szkoły podstawowej i gimnazjalnej. Zastosowano test sprawdzający, aby określić poziom osiągnięć szkolnych. Poziom tych osiągnięć jest ściśle określony w <<Podstawie programowej kształcenia ogólnego>>. Punktem odniesienia przy konstruowaniu testu badacz uczynił wymagania programowe zawarte w <<Podstawie programowej...>>. Stosując test sprawdzający, badacz posłużył się strategią analityczną, która polega na budowaniu obrazu osiągnięć uczniów z jak największej liczby prostych elementów. Ponadto test został tak skonstruowany, aby można go było rozwiązać w ciągu jednej 45 minutowej lekcji. Testy opracowane mają minimum 25 zadań, co jest zgodne z ustaleniami Niemierki. W teście zastosowano m.in. zadania jednostronnego wyboru, które polegają na wyliczeniu pewnej liczby zwrotów z prośbą o zaznaczenie tej odpowiedzi, która w przekonaniu ucznia jest odpowiedzią prawidłową. Zadania w teście zostały tak sformułowane, by treść poleceń była jak najkrótsza. W ten sposób starano się pozbyć test elementów sugestywności, oraz by zadania były dla wszystkich uczniów jednakowo zrozumiałe.»²

Należy nadmienić, że w roku 2011 i 2012 przeprowadzono badania pilotażowe celem sprawdzenia narzędzi badawczych. Badaniami objęto 170 uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjalnych. W oparciu o uzyskane wyniki opracowane zostały ostateczne wersje narzędzi badawczych, które są wykorzystywane w badaniach właściwych.³

Pedagodzy zaangażowani w diagnozowanie on-line posiadają pełne kwalifikacje formalne i rzeczywiste kompetencje, oraz zostali przeszkoleni w zakresie organizacyjnym i technologicznym. Dodatkowym atutem i uzupełnieniem procesu diagnostycznego jest pomoc rodzicom w rozwiązywaniu trudnych problemów wychowawczych i edukacyjnych w toku odatkowych spotkań o charakterze konsultacji, organizowanych także dzięki zastosowaniu komunikatora internetowego.

Obecnie Poradnia «Homo Creator» w Opolu rozpoczęła prace nad wdrożeniem do funkcjonującego systemu – terapii logopedycznej dla badanych dzieci, również z wykorzystaniem technologii IT, gdyż można zauważyć rosnące wśród rodziców polskich dzieci, mieszkających za granicą, zainteresowanie różnymi formami pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

Zauważyć należy, że projekt pod nazwą «Nauczanie domowe wspomagane e-edukacją dla dzieci emigrantów polskich» stworzony przez Szkoły Internetowe «Libratus» z Krakowa przy współpracy także krakowskich Prywatnych Szkół «Inspiracja» a realizowany we współdziałaniu z opolską Niepubliczną Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną «Homo Creator» – jest cenną inicjatywą edukacyjną i dogodnym rozwiązaniem dla środowiska polonijnego, zdobywającym coraz większe uznanie i popularność. Długa i «wyboista» droga, wymagająca pokonania szeregu trudności formalno – prawnych, organizacyjnych, urzędniczego oporu, barier mentalnych, wynikających z niewiedzy i niechęci do przełamywania stereotypów – okazała się tą właściwą, prowadzącą stopniowo do sukcesu.

Niebagatelną rolę odegrała tu Poradnia «Homo Creator» z Opola, która jako pierwsza w Polsce podjęła odważną i prekursorską decyzję, aby przystąpić do projektu, opracować własną koncepcję badań diagnostycznych i wdrożyć je w życie na szerszą skalę. Dyrektor Poradni wraz z zespołem diagnostów musiał pokonać szereg trudności, wynikających z braku jasnych wytycznych, niewiedzy urzędników, kontrowersji prawnych, merytorycznych i metodycznych. Przeszkody te, jak wykazano, zostały skutecznie przezwyciężone, a istniejące wątpliwości, co do sensu i wartości diagnozowania pedagogicznego na drodze on-line dziś już nie istnieją. Dlatego w ślad za Poradnią «Homo Creator» podążyły także inne placówki tego typu, głównie poradnie nie-

¹ Informacje te zawarte są w dokumentacji Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu.

² *Opinia dotycząca testów opracowanych na potrzeby prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator», by zbadać poziom opanowania treści kształcenia* – dokument opracowany przez dra Sebastiana Taboła, (s.1.); znajdujący się w dokumentacji Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu.

³ Informacje te zawarte są w dokumentacji Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu.

publiczne, które z czasem także zgłosiły swój akces do projektu. Co istotne, korzystają one z narzędzi diagnostycznych opracowanych przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną «Homo Creator» z Opolu.

Idea diagnozowania pedagogicznego z wykorzystaniem komunikatora internetowego dla celów nauczania domowego okazała się słuszną koncepcją i dobrym rozwiązaniem dla środowiska polskich emigrantów. Zyskuje także coraz więcej zainteresowania w Polsce. Ostatnio do Poradni «Homo Creator» w Opolu zgłaszają się także rodzice dzieci, mieszkających w kraju, planujący podjąć się trudu zorganizowania im edukacji w warunkach domowych, co wskazuje na to, że ta alternatywna forma nauczania zdobywa coraz więcej zwolenników.

Bibliografia:

1. Aneks do Uchwały Polskiej Akademii Umiejętności z dnia 20 marca 2010, <http://Pau.krakow.pl/indeks.php/Nowa-polska-diaspora.html> [dostęp 01.05.2010].
2. Budajczak M, Edukacja domowa, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
3. Głodowski W., Komunikowanie interpersonalne, Wydawnictwo Hansa Communication, Warszawa 2006.
4. Informacje nt. możliwości skorzystania z tzw. nauczania domowego w Polsce przez dzieci obywateli polskich przebywających poza granicami kraju, <http://www.polska-szkola.pl/mod/forum/discuss.php?d=777> [dostęp 01.05.2010].
5. Międzynarodowa Komisja ds. Testów, Międzynarodowe wytyczne dotyczące komputerowych i internetowych badań testowych, Grenada 2005, <http://www.intestcom.org/Downloads/Guidelines%20Polish%20version%202006.pdf> [dostęp 22.07.2012].
6. Olszewska B., Przyszłość edukacji domowej, www.gazeta.edu.pl, [dostęp 10.02.2013].
7. Paluchowski W.J., Hornowska E., Problemy teoretyczne diagnozy psychologicznej, [w:] Psychologia. Podręcznik akademicki, tom I, pod red. J. Strelau, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000.
8. Pilch T., Zasady badań pedagogicznych, Wydawnictwo «Żak», Warszawa 1995.
9. Program rozwoju oświaty polskiej za granicą i oświaty polonijnej na lata 2009-2011, http://www.polskaszkoła.lt/files/plan_dzialan_projekt.pdf [dostęp 01.05.2010].
10. Rogers C.R., Terapia nastawiona na klienta, «Thesaurus – Press», Wrocław 1991.
11. Śliwerski B., Jak zmieniać szkołę? Studia z polityki oświatowej i pedagogiki porównawczej, Oficyna Wydawnicza «Impuls», Kraków 1998.
12. Toeplitz – Winiewska M., Etyczne aspekty uprawiania zawodu psychologa [w:] Psychologia. Podręcznik akademicki, tom III, pod red. J. Strelau, Gdańskie Towarzystwo Psychologiczne, Gdańsk 2000.
13. Warykiewicz R., Wilk P., Nauczanie domowe wspomaganie e-edukacją dla dzieci emigrantów polskich, www.ktime.up.krakow.pl/ref2010/warykiew.pdf [dostęp 10.02.2013].
14. Zając J.M., Komunikacja zapośredniczona przez komputer (CMC) oraz jej implikacje dla badań w Internecie, {w:] Materiały do kursu «Wykorzystanie Internetu w badaniach społecznych», Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2007.
15. Akty prawne:
16. Ustawa o systemie oświaty z dnia 7. września 1991r., tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami.
17. Rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno – pedagogicznych, w tym publicznych poradni psychologicznych, Dziennik Ustaw Nr 228, poz. 1488.
18. Zarządzenie MEN Nr 62 z 1989 roku w sprawie zasad prowadzenia pedagogicznej działalności Innowacyjnej w szkołach i innych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
19. Dokumenty Niepublicznej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu:
20. Opinia prawna z dnia 23.02.2010r. wydana przez Kancelarię Radców Prawnych Andrzej Kamiński i Iwona Piątkowska – z siedzibą w Krakowie.
21. Protokół z kontroli doraźnej przeprowadzonej dnia 26 czerwca 2012 roku w Prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator» w Opolu (...), sporządzony i wydany przez Kuratorium Oświaty w Opolu w dniu 4.07.2012r.
22. Opinia psychologiczna wydana przez psychologa dr Aleksandrę Piechaczek na potrzeby «Homo Creator» Centrum Szkoleń i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej (...) – dokument z dnia 24.07.2012r.;
23. Opinia dotycząca testów opracowanych na potrzeby prywatnej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej «Homo Creator», by zbadać poziom opanowania treści kształcenia – opracowana przez dra Sebastiana Taboła.